

Muralles

Bagà

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Nucli històric
Emplaçament A diferents zones del perímetre del nucli antic de Bagà

Coordenades:

Latitud: 42.25341
Longitud: 1.86023
UTM Est (X): 405982
UTM Nord (Y): 4678542

Classificació

Número de fitxa 08016-4
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Obra civil
Estil / època: Medieval Modern
Segle XIII
Any 1233
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Nivell protecció a les NNSS de Bagà any 1983: 1a (elements a conservar).
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs inspire: National Monument Record – Defensa
Observacions protecció: BIC R-I-51-5194, llei 16/1985 06 25 BOE
Data aprovació: dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari IPAC, n° 577, any 1982
Generalitat i altres inventaris
Accés Obert
Ús actual: Estructural
Titularitat Privada

Titular: Diferents propietaris
Fitxes associades:
Palau
Autoria de la fitxa Cortés Elía, M^a del Agua
Data de registre de la fitxa: dc., 15/10/2003 - 02:00

Descripció

L'antic recinte emmurallat de Bagà es troba situat en declivi sobre el riu Bastareny. Es va construir seguint una planificació en fundar-se la nova vila i tanca el recinte de cases que es troben en disposició longitudinal paral·leles al riu formant un recinte quasi rectangular flanquejat per torres de les que encara queden vestigis i que flanquejaven diferents portes. Actualment encara són visibles la torre de la Portella, la Subirana, la del Portalet i el basament de la torre de la Vilella. Les restes de la muralla són visibles en alguns trams del carrer de la Muralla i del carrer Calic, tot i que molt desfigurada per la reutilització que s'ha fet d'ella com a parets de les mateixes cases. Al carrer de la Muralla la factura d'aquesta és més sòlida, amb alguns grans carreus principalment a la base, mentre que al carrer Calic el mur està fet de còdols de riu barrejats i de diferents tamanyes. El seu pas per aquest carrer és dubtós, ja que en estar estructurat en terrasses fins al riu, hi ha diferents murs, a més dels murs interiors de les cases, fet que no permet saber si el mur exterior de les cases actuals era part de la muralla o aquesta es trobava més endarrerida. El perímetre de la muralla seria el següent: des de l'església de Sant Esteve a la torre de la Vilella paral·lela al torrent de Paller, de la Vilella a la torre del portalet, d'aquí pujava fins a la torre Subirana o de Santa Maria al Palau per un lloc indefinit, el palau mateix feia de muralla pel costat de llevant fins a la torre Subirana que toca al carrer muralla, baixava pel carrer Muralla fins a la torre de la Portella i d'aquí agafava direcció cap a l'església seguint el carrer Calic. Hi havia diferents portals que permetien l'accés a la vila: Clota i Vilella al mur de migjorn; Portalet, Santa Maria i del Castell al mur de llevant; Gandesa, Malanyeu i Saldes al mur de tramuntana; portal del Molí al mur de ponent sobre el riu.

Observacions:

A més d'estar protegit per tenir la categoria de BIC, està inclòs als Plans d'Ordenació Municipal (1983) amb nivell de protecció 1a (elements a conservar). A la memòria que s'adjunta a l'inventari hi ha un mapa detallat amb el perímetre hipotètic de la muralla, els trams en que es conserven elements, les torres i les portes. Mapa topogràfic de Catalunya editat per l'Institut Cartogràfic de Catalunya E/ 1:5.000.

Història

L'any 1233 Galceran III de Pinós i la seva muller Esclarmonda, atorguen la carta de franqueses a la vila de Bagà que permet la construcció de la vila al peu del castell dels barons. Anteriorment la vila era propietat del monestir de Sant Llorenç prop Bagà fins que passà a mans dels barons de Pinós. L'antiga vila estava més al nord, al lloc anomenat Sant Sebastià, i possiblement fou construïda entre els segles IX i X al voltant de l'església de Sant Sebastià.; va ser abandonada en construir-se la nova vila i va desaparèixer definitivament al segle XV quan es desfà l'antiga església per aprofitar el material per construir la nova de Sant Esteve. Els barons concediren franquesa de quèsties, toltes, forces, intèsties, eixòrquies, redempcions d'homes i dones, de cases i horts per tal de poblar i edificar la vila. Els habitants únicament havien de vetllar en cas de guerra el castell i la vila, i havien de treballar en la construcció dels murs i valls de la nova vila. La construcció de les muralles s'inicià a partir del 1234 i segons Mn. Serra Vilaró ja estaven construïdes al

1294 (SERRA VILARÓ, 1930). Tenim documentades diferents obres de reconstrucció i ampliació de les muralles i les torres durant el segle XIV. La primera notícia documental és de l'any 1343, als llibres de consolia s'esmenten obres a les muralles, fent adobar portals i construint la torre Subirana (doc. 126, llibres de Consolia, ACA). El llibre 121: "Manual de missions dels murs" (sense data), corresponent als anys 1357-1358, és dedicat exclusivament a les obres dels murs, torres, portals i valls. A mitjans del segle XIII va començar a créixer la vila i és possible que al segle XIV, a mesura que creixia la població, s'ensorressin part de les muralles anteriors i es construïssin nous trams ampliant el perímetre del recinte emmurallat, constant a partir del 1358 la construcció de noves torres i murs. Al segle XV (1442) es reconstrueix la muralla i es fan noves torres. Segons Ramon Viladès (1996) les torres del segle XIV serien de planta quadrada (Sobirana, Portalet, Homenatge); les de planta circular (La Portell i la Vilella) serien fetes a les reformes dels segles XV i XVI. Les cases estaven separades de la muralla per una mena de camí de ronda, ja que estava prohibit construir-les adossades. Hi havia un vall, probablement secs, que envoltaven tot el recinte a l'exterior de les muralles. Poques són les notícies que tenim de l'enderroc de les muralles, però durant la Guerra dels Segadors (1640-1657) la vila va ser incendiada diverses vegades. També al final de la Guerra de successió Bagà fou la darrera vila en capitular, fet que ens fa suposar que Felip V faria enderrocar el que quedaria de muralla i torres, quedant només dempeus la torre de la Portella i la de Vilella. A les cròniques de Francisco de Zamora (1787), de Pasqual Madoz (1845) i de Cèsar August Torras (1905) quasi no fan esment de les muralles, fet que ens fa pensar que en aquesta època existirien poques restes. El sistema constructiu era el següent: la part baixa dels murs era de pedra i argamassa amb una alçada de dos o tres metres; després continuava amb tàpia (barreja d'argila i còdols construïda amb motlle); posteriorment s'arrebossava amb calçobre (mescla de calç i sorra) que evitava el deteriorament. A la part baixa es deixaven espitlleres. A la part alta es remataven amb boix, terra i fulla (taulons prims de fusta) donant forma piramidal de manera que l'aigua i les glaçades no feien malbé la tàpia. L'amplada oscil·lava entre 1m i 1,30m, amb una alçada d'uns 7m.

Bibliografia

CATALÀ, Pere (1976). Els castells catalans. Dalmau Ed. (vol. 11, pàg. 605). MADDOZ, Pasqual (1845). Diccionario geográfico-estadístico-histórico de España y sus posesiones de ultramar. Reedició Ed. Curial, Barcelona, 1985, pàg. 97. SERRA VILARÓ, J. (1930). Baronies de Pinós i Mataplana. Investigació als seus arxius. 3 vols. Reedició de 1989 del Centre d'Estudis Baganesos. TORRAS, Cèsar August (1905). Itineraris del Berguedà. Barcelona, pàg. 92. VILADÈS, R. (1996). Les muralles de Bagà. Llibres de l'Àmbit, n° 8. Àmbit de Recerques del Berguedà. ZAMORA, Francisco de (1787). Diario de los viajes hechos en Catalunya. Reedició Ed. Curial a cura de Ramon Boixareu, Barcelona, 1973, pàg. 97.

